

Inleiding 7

Een eeuw dada 7

'Dada ontsnapt aan iedere definitie' 9

Een projectiel met tactiele kwaliteit 11

Een ander beeld van dada 14

De historische dadabeweging 17

1 Dada-een woord als beweging 23

In den beginne was het woord - en het woord was in Zürich 23

Een gedeponeerde handelsmerk 25

Een passend label 27

Van Voltaire naar dada 29

Mouvement Dada 31

Een avant-gardistisch netwerk 36

Dada en *Der Sturm* 39

Expressionisme, bohème en jeugdbeweging 41

2 De metropolen van dada 47

Zürich 48

Berlijn 66

Genève en Keulen 75

3 Dada in de provincie 87

Belangstelling van buiten 88

Dada en de constructivistische avant-garde 103

Grenzen aan de expansie 114

4 Dada tegen en voor de kunst 121

L'art est mort 121

Kunst met een hoofdletter K 124

De gekantelde pisbak 126

Alte und neue kunst 127

De redding van het laatste, heiligste domein: de dichtkunst 130

Dadaïstische constructie en constructivistische destructie 132

Dada en het artistieke establishment 136

5 Dada als uithangbord van de nieuwe kunst 139

Tegen vaderlandsliefde, trompetten, vaandels en geld 139

Geen enkele relatie met de oorlog' 144

Synthese van (andere) avant-gardistische ismen en laboratorium voor nieuwe kunstvormen 145

Dada tussen de ismen 151

De vereniging van kunst en leven - maar welk leven? 155

Innerlijke noodzaak 157

Chaos en dilettantisme 159

Mystieke werkelijkheid 162

Van een 'nieuwe kunst' naar een 'nieuw leven' 164

6 Dada, het niets en een nieuwe oude 'état d'esprit' 171

Een nieuwe levenshouding 171

Dada betekent niets 173

Grand Hotel Metafysica 174

Salomo Friedlaender: creatieve indifferentie en de traditie van het niets 175

Zhuang Zi de eerste dadaïst 178

Creatio ex nihilo 180

Tussen Stirner en Descartes 182

7 Moraal, seks en dada 189

Het geslacht van dada 189

Seks als handelswaar 196

Hier eindigt de sentimentaliteit' 199

Non-conformisme, maar er zijn grenzen 203

Dadavrouwen 208

8 Van dada tot antidada 215

Dada valt uiteen 215

De antipolitiek van dada in Berlijn 216

Avant-gardistische concurrentie 221

Dada compleet en antidada 226

9 Hoe dada opnieuw wordt uitgevonden 235

Een nieuwe voedingsbodem voor dada 235

Dada wordt antikunst 239 De geschiedenis van de twee Berlijnse dadaredes 243

Dada is soms minder dan dada 247

New York maar geen dada 255

Dadaïstisch amerikanisme 258

Picabia, grondlegger van het dadaïsme 261

Predada post festum - Duchamp en New York 262

Dada als historiografische fictie 264

Kroniek 269

Manifesten en theoretische beschouwingen

Hugo Ball en Richard Huelsenbeck: *Een literair manifest* (1915) 271

Hugo Ball: *Het eerste dadaïstische manifest* (1916) 273

Tristan Tzara: *Manifest van Meneer Antipyrine* (1916) 274

Richard Huelsenbeck: *Dadaïstisch manifest* (1918) 279

Tristan Tzara: *Dadamanifest 1918* 282

Raoul Hausmann, Richard Huelsenbeck en Jefim Golyscheff: *Wat is het dadaïsme en wat wil het in Duitsland?* (1919) 288

Theo van Doesburg: *Karakteristiek van het dadaïsme* (1923) 309

Kurt Schwitters: *De zelfoverwinning van dada* (1923) 311

Verantwoording 321

Noten 323

Bibliografie 327

Illustratieverantwoording 339

Personenregister 343